

Civila försvaret – nu och i framtiden

Alexandra Ejner och Karin Holmgren

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

Enheten för samordnat stöd till lokal och regional beredskap

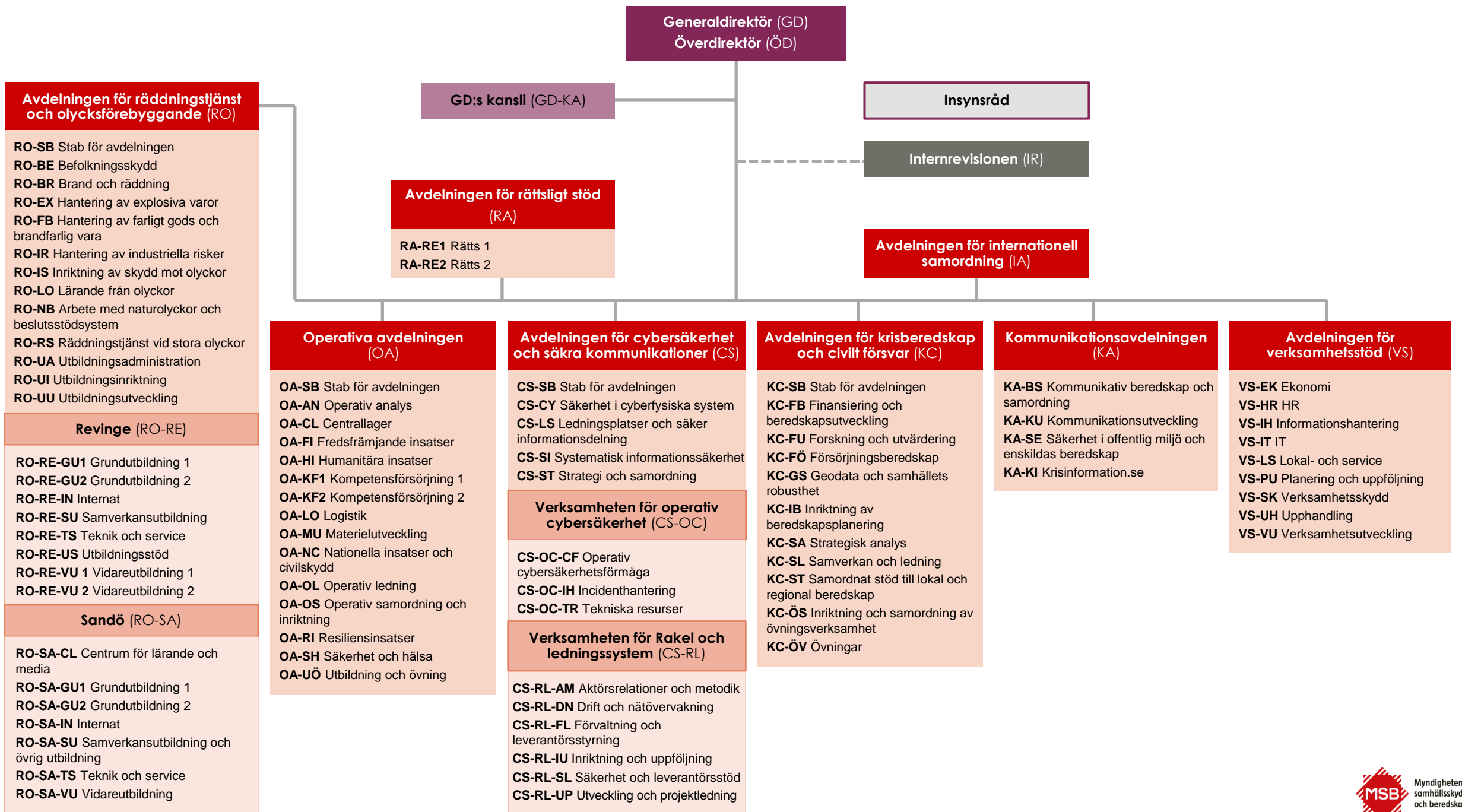
Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Agenda

- Om MSB
- Beredskap för kriser och krig
- Det nya beredskapssystemet
- Kommuners krisberedskap och civilt försvar
- Skydd av civilbefolkningen Räddningstjänst under höjd beredskap och Civilplikt
- Utredningar som påverkar kommunen

Om MSB

- Drygt 1200 anställda
- Kontor i Karlstad och Solna, lager i Kristinehamn och skolor i Revinge, Sandö och Rosersberg
- Bildades den 1 januari 2009 – delar ur Krisberedskapsmyndigheten, Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar sammanfördes
- Generaldirektör är Charlotte Petri Gornitzka
- Är sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen

**MSB skyddar samhället
och bygger beredskap
mot olyckor, kriser och
konsekvenserna av krig.**

BEREDSKAP FÖR KRISER OCH KRIG

Foto: Pavel Koubek

Civilt försvar förr

- Lag om civilt försvar
- Ambitiös detaljplanering
- Civilförsvarspersonal
- Försvarsmakten stora resurser

EN FÖRÄNDRAD HOTBILD

Foto: Antonia Sehlstedt/Försvarsmakten

En central del av det civila försvaret

Värna
civilbefolkningen

Säkerställa
de viktigaste
samhällsfunktionerna

Upprätthålla
en nödvändig
försörjning

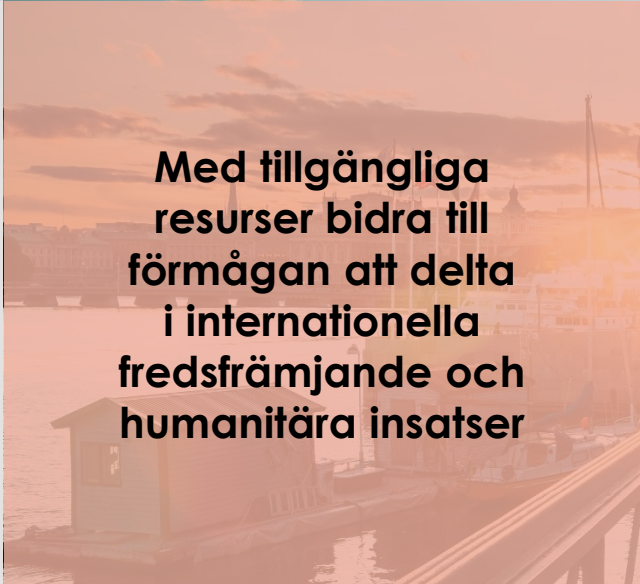

Bidra till det
militära försvarets
förmåga vid väpnat
angrepp eller krig i
vår omvärld

Bidra till att stärka
samhällets förmåga
att förebygga och
hantera svåra
påfrestningar på
samhället i fred

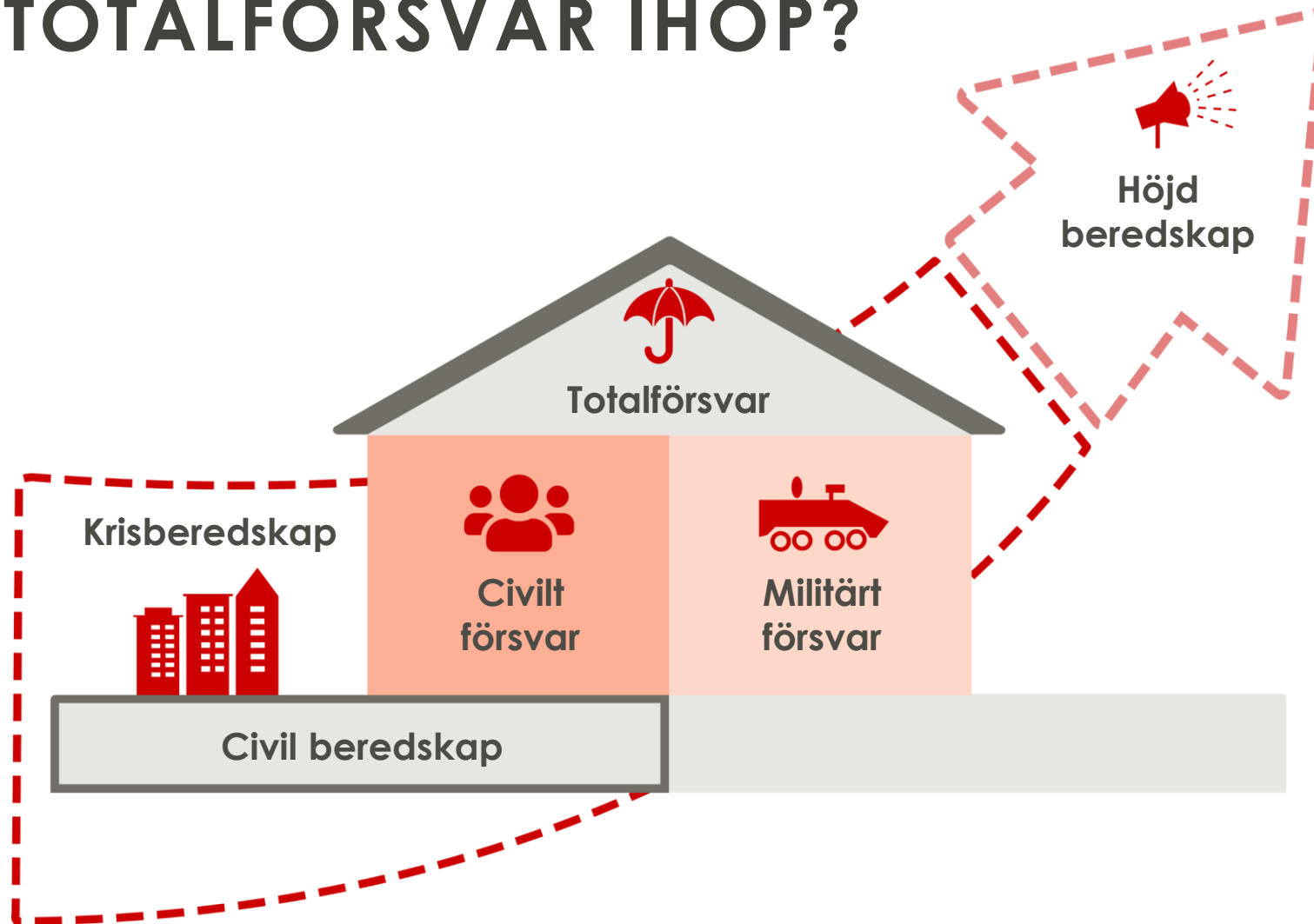
Upprätthålla
samhällets
motståndskraft
mot externa
påtryckningar och
bidra till att stärka
försvarsviljan

Med tillgängliga
resurser bidra till
förmågan att delta
i internationella
fredsfrämjande och
humanitära insatser

HUR HÄNGER KRISBEREDSKAP, CIVILT FÖRSVAR OCH TOTALFÖRSVAR IHOP?

DET NYA BEREDSKAPSSYSTEMET

Den 1 oktober 2022

TRE VIKTIGA PRINCIPER

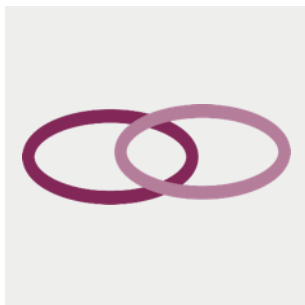
Ansvar

att den som har ett ansvar i normala situationer har motsvarande ansvar inför och under olyckor och kriser.

Närhet

att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.

Likhet

att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Det nya beredskapssystemet – vad ska det uppnå?

- Ökad tydlighet kring roller och ansvarsfördelning
- Stärkt motståndskraft i de viktigaste samhällsfunktionerna
- Stärkt samverkan med det privata näringslivet
- Möjlighet till riktade geografiska insatser förbättras
- Kraftsamling kring arbetet inför och vid höjd beredskap

BEREDSKAPSSEKTORER

Sektorsansvarig myndighet har i uppgift att leda arbetet med att samordna åtgärder, driva på och stödja arbetet inom sektorn, verka för samverkan och samordning med andra aktörer.

* Riksbanken ingår inte formellt i sektorn men deltar i arbetet då de är en myndighet under Riksdagen.

ANDRA VIKTIGA OMRÅDEN FÖR BEREDSKAP

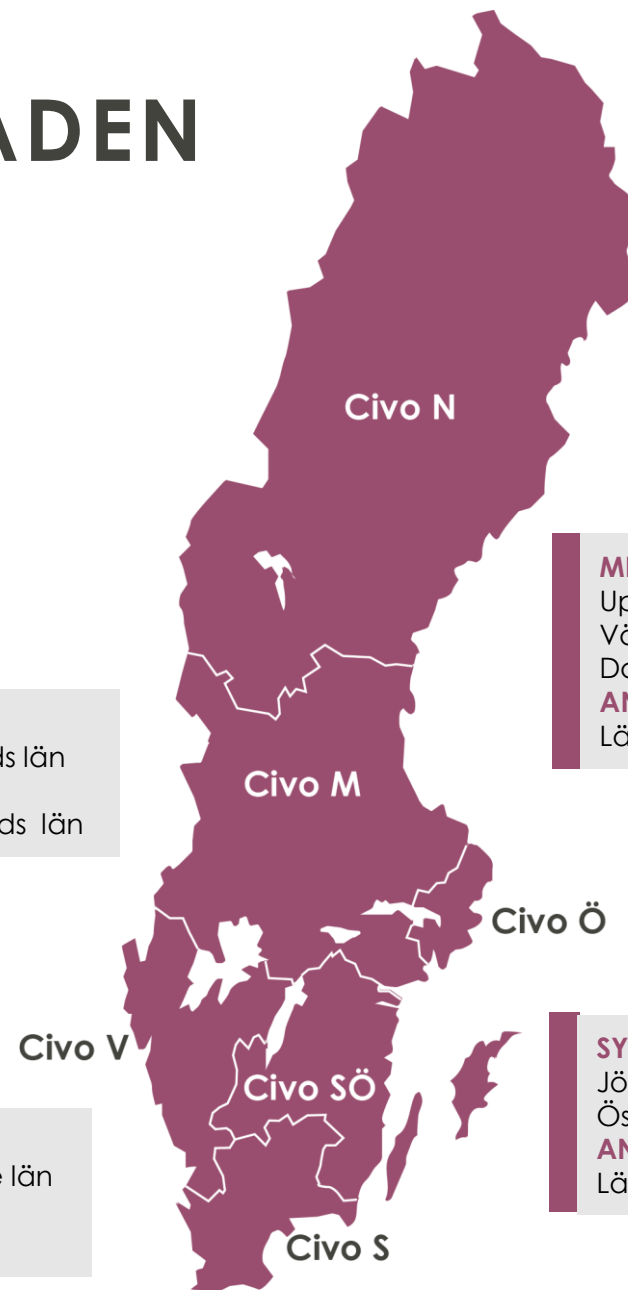

INDELNING I CIVILOMRÅDEN

VÄSTRA CIVILOMRÅDET
Hallands och Västra Götalands län
ANSVARIG LÄNSSTYRELSE
Länsstyrelsen i Västra Götalands län

SÖDRA CIVILOMRÅDET
Kronoberg, Blekinge och Skåne län
ANSVARIG LÄNSSTYRELSE
Länsstyrelsen i Skåne län

NORRA CIVILOMRÅDET
Västernorrlands, Jämtlands,
Västerbottens och Norrbottens län
ANSVARIG LÄNSSTYRELSE
Länsstyrelsen i Norrbottens län

MELLERSTA CIVILOMRÅDET
Uppsala, Södermanlands,
Västmanlands, Värmlands, Örebro,
Dalarnas och Gävleborgs län
ANSVARIG LÄNSSTYRELSE
Länsstyrelsen i Örebro län

ÖSTRA CIVILOMRÅDET
Stockholms och Gotlands län
ANSVARIG LÄNSSTYRELSE
Länsstyrelsen i Stockholms län

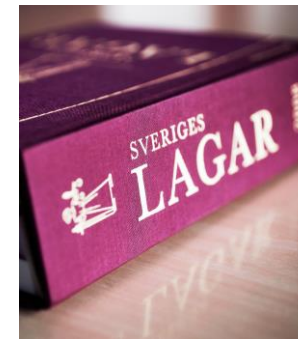
SYDÖSTRA CIVILOMRÅDET
Jönköpings, Kalmar och
Östergötlands län
ANSVARIG LÄNSSTYRELSE
Länsstyrelsen i Östergötlands län

**Kommuners arbete med
krisberedskap och civilt försvar**

Varför ska kommuner arbeta med krisberedskap och civilt försvar?

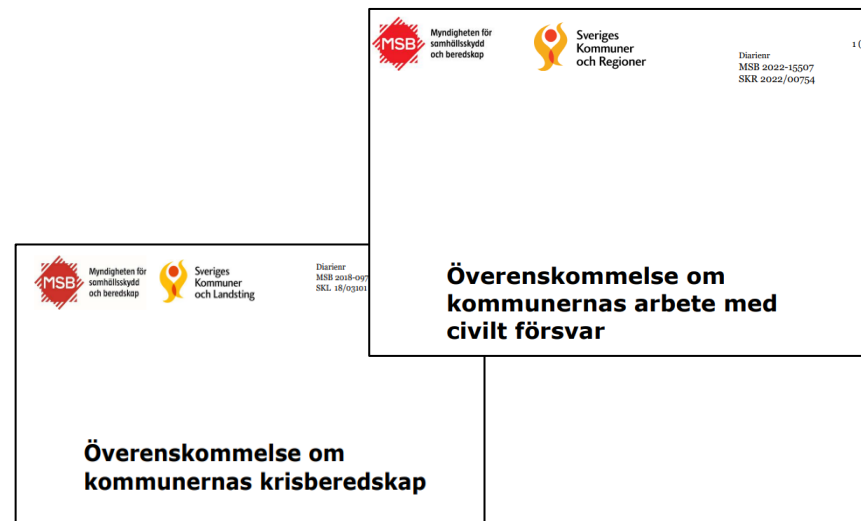
Samhällsviktig verksamhet

Lag om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)

Medborgarna

Ansvars, likhets- och närhetsprincipen

VAD SKA VI SKYDDA?

Människors liv
och hälsa

Samhällets
funktionalitet

Demokrati, rättssäkerhet
och mänskliga fri- och rättigheter

Miljö och
ekonomiska värden

Nationell
suveränitet

Vad ska kommunen göra och var regleras det?

Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid (LEH)

- Risk- och sårbarhetsanalys
- Planering
- Geografiskt områdesansvar
- Krisledningsnämnd
- Utbildning och övning
- Rapportering

Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap (LEH)

Ersättning

Kommuner

- Civilt försvar: 160 mnkr
- Krisberedskap: 359 mnkr

Ovanåker

Ersättning för krisberedskap:
Ca 603 000 kr

Årjäng

Ersättning för krisberedskap:
Ca 570 000

Götene

Ersättning för krisberedskap:
Ca 635 000 kr

96 miljoner fördelas
till kommunerna
under 2023.

Varje kommun får ca
330 000 kr.

Anvisningar om statsbidrag till kommunernas arbete med att stärka det civila försvaret inom socialtjänst och kommunal hälso-och sjukvård

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att betala ut statsbidrag till kommuner i syfte att ge förutsättningar för samtliga kommuner att analysera vilka behov som finns för att utveckla och stärka kommunernas planering och arbete med socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens civila försvar. Kommunen ska vidare ta fram en övergripande plan för fortsatt arbete utifrån den analys som har gjorts.

Kommunens analys bör ta sin utgångspunkt i de redovisningar som Socialstyrelsen och länsstyrelsen har lämnat gällande uppdraget om kartläggning och stöd av socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens beredskap (S2021/05469).

Uppföljning av kommunens arbete med krisberedskap och civilt försvar

- Länsstyrelsen ansvarar för att följa upp kommunens arbete och även ge stöd
- Ersättning kan reduceras om inte uppgifter fullgjorts – MSB fattar beslut

Mandatperiodens första år

Fatta beslut om:

- Risk- och sårbarhetsanalys
- Styrdokument för kommunens arbete för krisberedskap
- Utbildnings- och övningsplan
- Plan för extraordinära händelser

- Reglemente för krisledningsnämnd

Stöd till kommuner som finns på [msb.se](https://www.msb.se)

- Samverkan och ledning
- Kriskommunikation
- Utbildning för regionens krisledningsnämnd
- Handbok i kommunal krisberedskap
- Försörjningsberedskap

Handbok i kommunal krisberedskap

- Ett uppdrag enligt Överenskommelsen om kommunernas krisberedskap
- Samla befintliga vägledningar och annat stöd som berör kommunal krisberedskap
- Målgrupp: beredskapssamordnare och verksamhetsansvariga

Vad består handboken av?

Just nu

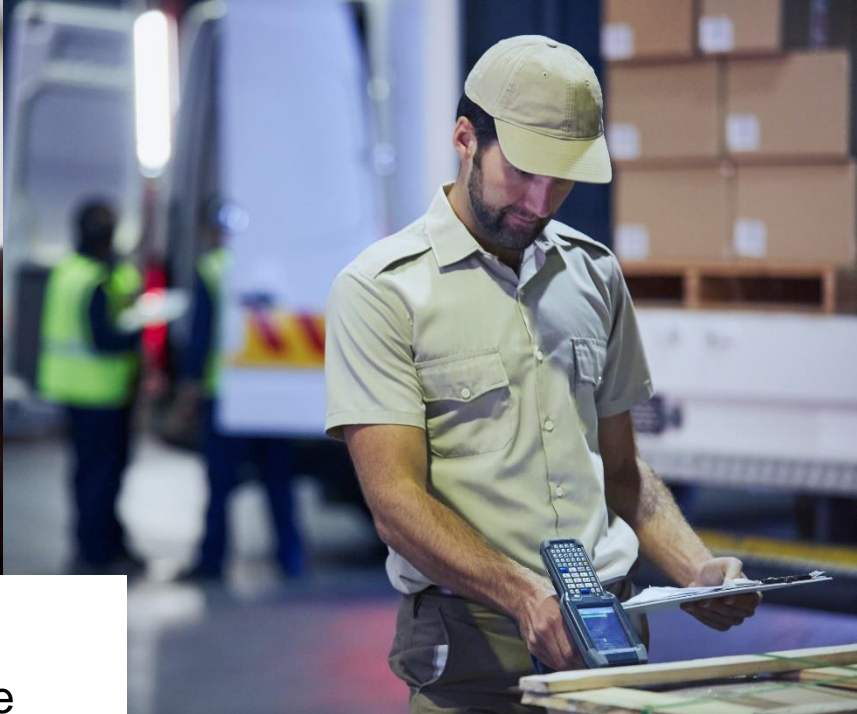
- 38 kapitel och drygt 570 sidor

- tre webinarier:

- Riskkatalogen
- Om handboken
- Socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård

msb.se/handbokikommunalkrisberedskap

Försörjningsberedskap

är förmågan att i kris- och krigssituationer förse befolkningen med de varor och tjänster som behövs för dess överlevnad.

Det är också förmågan att förse **samhällsviktiga verksamheter**, både civila och militära, med de varor och tjänster som behövs för deras funktionalitet.

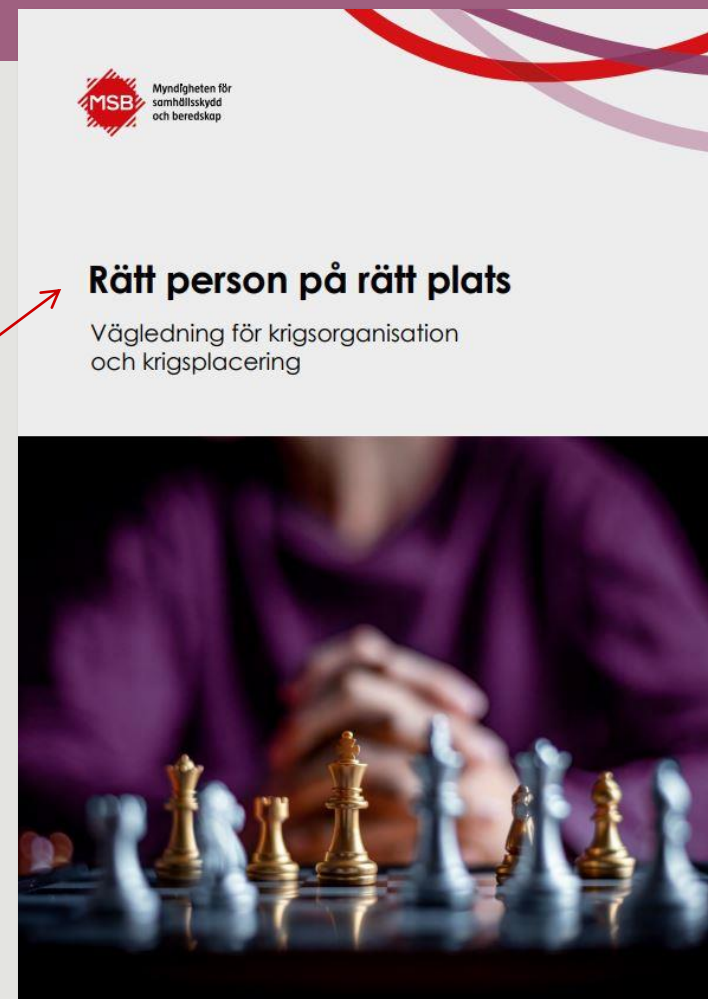
Motståndskraft i samhällsviktig verksamhet

Kontinuitetshantering och andra processer

 www.msb.se/sv/publikationer/upphandling-till-samhallsviktig-verksamhet--en-vagledning/
 www.upphandlingsmyndigheten.se/upphandla-till-samhallsviktig-verksamhet/

Motståndskraft i samhällsviktig verksamhet

Kontinuitetshantering och andra processer

➔ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/krigsorganisation-och-krigsplacering/>

Motståndskraft i samhällsviktig verksamhet

Kontinuitetshantering och andra processer

➔ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/forsorjningsberedskap/>

Kontinuitetshantering

Kontinuitetshantering handlar om att planera för att upprätthålla sin verksamhet på en tolerabel nivå, oavsett vilken störning den utsätts för.

Plan B

Exempel från kommunal och regional verksamhet

Om försörjningsberedskap: Västerås stad

I filmen berättar stadsdirektör Helene Öhrling, kommunstyrelsens ordförande Staffan Jansson och säkerhetssamordnare Carl Doverfelt om arbetet i Västerås stad.

Om försörjningsberedskap: Västra Götalandsregionen

I filmen berättar regional beredskapsöverläkare Nina Widfeldt och affärsområdeschef Måns Ottertun om arbetet med beredskapslagring i regionen.

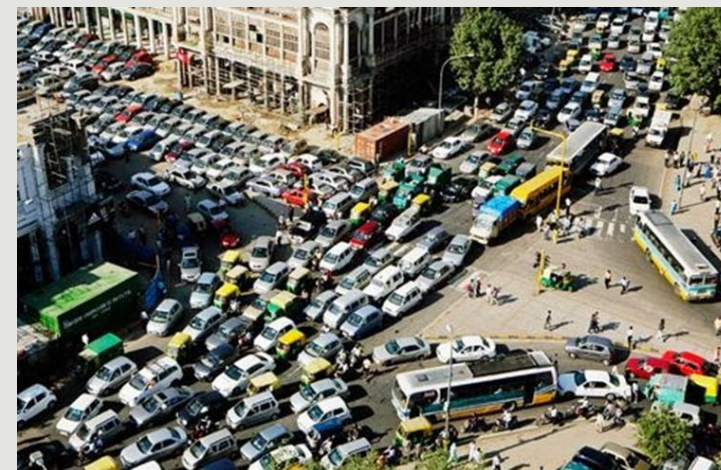

**Skydd av
civilbefolkningen**

Befolkningsskydd/skydd av civilbefolkningen

- Varning/Information
- Skyddsrum/(skyddade utrymmen)
- Utrymning
- Inkvartering
- Individens förmåga
- Räddningstjänst under höjd beredskap

Nuläge?

”I väntan” på utredningsresultat, beslut och pengar.
Mycket är under uppstart

- 64 000 skyddsrum ca 7 miljoner skyddsrumspplatser – behöver kontrolleras i större utsträckning
- Utomhusvarningssystem finns + VMA – behöver utvecklas samt kompletterande system införs
- Utrymningsplanering: kärnkraftslänen – annars sporadiskt. Vägledning finns
- Inkvarteringsplanering: Sporadisk
- Individens mind-set och förmåga – utvecklingsbart...

Saker på gång

- Utredning om civilbefolkningens skydd. Remissförfarande till 19 maj. Osäkert vad som kommer att bli resultatet.
- Några förslag i utredningen:
 - Utpekat ansvar för utrymnings och inkvarteringsplanering
 - Kommuner ansvariga för verkställa beslut utrymning under höjd beredskap
 - Utrymningsledare krigsplacerade med civilplikt
 - Skyddade utrymmen införs
 - Viss nyproduktion skyddsrum
 - Befolkningsskyddsrum moderniseras samt driftpersonal krigsplaceras
 - Förstärkningsorganisation (Räddningstjänst)
 - FRG - beredskapsgrupper

Räddningstjänst under höjd beredskap och Civilplikt

Regeringsuppdrag juli 2022

Dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under höjd beredskap (Ju2022/02313)

- Utifrån gällande författningar precisera och ta ställning till vilka förutsättningar de kommunala räddningstjänsterna ska planera efter för den verksamhet som behöver bedrivas vid höjd beredskap och ytterst krig.
- Göra en bedömning av vilken grundläggande förmåga de kommunala räddningstjänsterna behöver ha för att hantera sådana situationer.
- Uppdraget redovisades 1 mars 2023.

Regeringsuppdrag januari 2023

Genomföra de åtgärder som behövs för att förbereda för en aktivering av civilplikten inom kommunal räddningstjänst (FÖ2023/00118)

- Civilplikten är det civila försvarets motsvarighet till värnplikten. En aktivering av civilplikten kan innebära att personer som är totalförsvarspliktiga kan utbildas och krigsplaceras inom kommunal räddningstjänst.
- Uppdraget redovisades 1 mars 2023.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

– Kapitel 8 Räddningstjänst under höjd beredskap

2 § I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig skall kommunens organisation för räddningstjänst under höjd beredskap, utöver vad som i övrigt framgår av denna lag, ansvara för

1. upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
2. indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
3. kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.

Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst skall under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt för befolkningskydd.

Vad behöver räddningstjänsten dimensioneras mot?

Stort antal bränder,
med i vissa fall
intensivt brandförlopp

Att personalen är mentalt förbered för
krigets innebörd och särskilda risker

Skadeverkningar av kemiska
stridsmedel, utsläpp av
farliga ämnen och skador
orsakade av kärnvapen

Undsätta nödställda i raserade
byggnader och personer som
sitter fast i skyddsrum

Identifiera och röja oexploderad
ammunition och minor

Första hjälpen,
omhändertagande av
avlidna och transport
av skadade

Kommunens organisation för räddningstjänst behöver 2033 ha

- nått en personalvolym för höjd beredskap på 32 000 kvinnor och män – civilplikt nödvändig
- grundutbildats och genomfört repetitionsövningar för all personal
- en uthållighet om minst tre månader
- förstärkts med materiella resurser och modern teknik anpassat till krigets krav.
- förmåga att över hela landet hantera de tillkommande uppgifterna enligt 8 kap LSO
- förmåga att röja minor
- förmåga till räddning och röjning
- ökad ledningsförmåga
- ökad förmåga att hantera stora bränder

Övergripande tidsplan

- Beslut om aktivering av civilplikt samt författningsändringar senast 31 augusti 2023.
- Finansiering säkerställd.
- Föreskrifter på plats 1 oktober 2023.
- Inledande repetitionsutbildningar tidigast 1 juli 2024.

Ca 2000 – 3000 individer kan tillföras kommunal räddningstjänst vid utgången av 2026.

Kostnad fram till och med år 2028: drygt 560 miljoner kronor.

**Utredningar som
påverkar kommunen**

Kommuners och regioners grundläggande ansvar inför och under fredstida kriser och höjd beredskap (Dir. 2023/51)

Utreda bl.a:

- vilket grundläggande ansvar och vilka huvudsakliga uppgifter som kommuner och regioner bör ha under fredstida kriser och höjd beredskap, och på grundval av det föreslå en mera ändamålsenlig och utförlig reglering än den i LEH
- om det finns skäl att förändra regleringen om krisledningsnämnder i kommuner och regioner under extraordinära händelser i fredstid
- Uppdraget ska slutredovisas senast den 29 mars 2024

En ändamålsenlig statlig samverkan med kommuner och regioner (Dir. 2022:18)

Utreda bl.a.:

- statens nuvarande former för samverkan och dialog med kommuner och regioner
- om kommunallagens reglering av fullmäktige- och nämndsammanträden är ändamålsenligt utformad
- Uppdraget ska redovisas senast den 20 juni 2024.

Tack!

msb.se